

RECENTE PUBLICATIES

BESPREKINGEN / REVIEWS

Barré N., Barau A. & Jouanin C. 1996. OISEAUX DE LA REUNION. Les Editions du Pacifique, Paris, 207pp.

Dit is de tweede editie van een boek dat eerst in 1980 is uitgegeven en in 1990 uitverkocht raakte. In deze heruitgave zijn een aantal nieuwe gegevens verwerkt, onder meer betreffende de identiteit van de uitgeroeide 'Solitaire' die nu aan de hand van recente opgravingen van ibissen onder het genus *Threskiornis* wordt gerangschikt. Het boek bestaat uit twee hoofddelen: een uiteenzetting over de geografische en historische achtergronden van de huidige avifauna en een vogelgids. De bedoeling van de samenstellers is in het voorwoord van de eerste uitgave duidelijk verwoord: 'De gevorderde liefhebbers zullen over een gids beschikken dat hun de onvermijdelijke aanvankelijke dwalingen zal besparen, terwijl de professionelen hier een compleet naslagwerk zullen vinden'. Waarom twee boeken in één? Afgezien van de moeilijkheid om een wetenschappelijk boek over de avifauna van het eiland gefinancierd te krijgen is het waarschijnlijk de vraag geweest of een vogelgids zonder enig verdere uitleg voldoende belangstelling had gewekt. De avifauna van La Réunion is inderdaad nogal schraal: het telt nauwelijks 21 inheemse vogels, waarvan er zes endemisch zijn, maar waarvan er drie ook geïmporteerd hadden kunnen zijn. Daarnaast zijn ook wel een vijftigtal andere soorten gezien, waarvan 17, inclusief onze Huismus *Passer domesticus* en de Indiase Mynah *Acridotheres tristis*, al geruime tijd geleden door kolonisten zijn ingevoerd, en een dertigtal andere als trekkers of zwervers het eiland bezoeken. Zo te zien niets dus om naar huis over te schrijven, ware het niet dat La Réunion bij zijn ontdekking door Europese zeevaarders vroeg in de XVIe eeuw een onvoorstelbaar rijke avifauna had. Sinds het ontstaan van het eiland, 2 à 3 miljoen jaren geleden, hebben overgewaaide vogels de verschillende ecologische niches kunnen vullen en hebben zij in afwezigheid van roofdieren hun vrees en soms zelf een deel van hun vliegvermogen verloren. Voor de hongerige matrozen en kolonisten was dit een luilekkerland. '...een man met een stok in de hand kan zonder enige moeite voldoende vogels pakken voor zichzelf alsook voor een nogal talrijke compagnie...' schreef Pater Vachet in 1671. Minder dan twee honderd jaar later was het afgelopen. Een groot deel van de vroeger zo talrijke soorten was uitgestorven. De overlevenden behoren nu tot de zeldzaamste en meest bedreigde vogels ter wereld. Het eerste deel van dit boek vertelt op een zo wetenschappelijk mogelijk wijze het relaas van ontstaan en ondergang van dit aards paradijs. De gids, in het tweede deel van het boek, leidt de bezoeker rond in wat er van dat paradijs overblijft.

Zelfs voor een Franstalige leest het boek niet vlot. De schrijvers gebruiken vaak geleerde woorden en zinswendingen. Men moet van goede huize zijn om te weten dat bijvoorbeeld 'hypogée' gewoon ondergronds betekent. De beschrijving van huidige topografie en flora van het eiland is bondig. Te bondig misschien. Prachtige fotos van landschappen en vegetatie geven een goed beeld van wat een bezoeker kan verwachten. In het boek is één kaartje van amper een halve bladzijde te vinden, waarop de belangrijkste

ecologische zones van het eiland en een paar plaatsnamen zijn aangegeven. In de tekst komen echter veel plaatsnamen voor die niet op deze kaart zijn terug te vinden. Daarnaast wordt een aantal planten en plantenassociaties met hun creoolse en wetenschappelijke namen vermeld, maar zij worden niet nader beschreven. 'Gevorderde liefhebbers' dienen dus over een goede botanische kennis te beschikken. Het volgend hoofdstuk, dat de verdelging van de oorspronkelijke avifauna vertelt, bevat uitvoerige uittreksels van reisverhalen uit de XVIIe, XVIIIe en XIXe eeuw. Voor historici misschien zeer boeiend, maar voor de anderen wat langdradig. Een goede selectie, met commentaar, had kunnen volstaan. Waarom in dat hoofdstuk twee antieke kleurprenten van de twee laatst uitgestorven vogels, de Mascarijn Papegaai *Mascarinus mascarinus* en de Kaapse Hop *Fregilupus varius*, worden getoond blijft een raadsel. Voor hetzelfde geld had men een goede topografische kaart in kunnen lassen. Een zeer interessant hoofdstuk is verder gewijd aan de manier waarop de huidige avifauna gestalte heeft gekregen. Dit hoofdstuk eindigt met een overzicht van de actuele beschermingsmaatregelen.

Het tweede deel, de 'Gids', is zeer duidelijk ingedeeld. De volgorde is die van Peters *et al.*, zoals nu in de meeste vogelgidsen is toegepast. Verzamelplaten tonen voortreffelijke illustraties van de beschreven soorten, van de hand van Nicolas Barré, met van elke soort een korte beschrijving. Bij de namen (slechts Frans en Creools) zijn symbolen geplaatst die de status van de soort aangeven (stand- of trekvogel, zeldzaam of niet). Voor elke soort is verder een monografie samengesteld, met een verkleind beeld van de vogel en soms een paar veldschetsen van Barré. Naast de Franse naam worden daar de wetenschappelijke, Creoolse en Engelse namen aangegeven. Verder worden identificatiekenmerken in de hand en in het veld, gedrag, broedgewoonten, status en verspreidingspatroon besproken. Zeer degelijk. Ondanks een uitgebreide bibliografie (128 titels), mist de lezer verwijzingen in de tekst, wat het gebruik ervan als naslagwerk enigszins bemoeilijkt. Samenvattend is dit boek, dat zeer mooi en zorgvuldig is uitgegeven, niet alleen aan 'gevoerde liefhebbers' maar aan iedereen aan te bevelen die het eiland wil bezoeken en belangstelling heeft voor de historische ondergang van een paradijs alsook voor de huidige problematiek van een kwetsbaar milieu. Wij raden echter aan om, naast dit boek, een topografische kaart en een flora van het eiland aan te schaffen, en, voor de Nederlanders onder hen, ook een goed Frans-Nederlands woordenboek.

La deuxième édition contient des informations nouvelles, entre autre concernant l'identification du solitaire, classé actuellement dans le genre Theskiornis. Le livre est composé d'une longue introduction expliquant l'avifaune actuelle et d'un guide. L'intention des éditeurs se trouve dans la préface à la première édition: 'Les amateurs avertis disposeront d'un vade-mecum propre à leur éviter les inévitables tâtonnements initiaux, et les professionnels d'un ouvrage de référence complet.' La longue introduction se justifie par l'originalité du contexte géographique et historique de l'avifaune de La Réunion. Elle raconte la destruction d'un paradis.

Le livre n'est pas de lecture facile. Des mots savants (hypogée) et des tournures alambiquées. L'introduction géographique est peut-être trop courte. Il manque une bonne carte topographique avec toponymes et une meilleure description des végétaux et associations de végétaux mentionnés. La partie historique est trop longue. Un résumé des extraits des récits de voyage et les commentaires auraient peut-être suffi. Pourquoi deux reproductions de gravures du mascalin et deux de la huppe? Très intéressant chapitre sur l'origine du peuplement avien actuel.

Le 'guide' est classique et clair. Belles et bonnes illustrations de Barré. Pas de noms

scientifiques près des planches. Il faut les chercher dans le texte. Appréciation: très bon. Bonne bibliographie en annexe, mais l'absence de notes dans le texte en rend l'usage comme ouvrage de référence assez difficile. Résumé: beau livre, très proprement édité. A recommander non seulement aux amateurs avertis, mais aussi à tous ceux qui désirent visiter l'île, qui s'intéressent à l'histoire de la destruction de ce paradis et aux problèmes d'écosystèmes vulnérables. Il est recommandé en plus du livre de s'équiper d'une bonne carte topographique, d'une flore et, pour les hollandais, d'un bon dictionnaire.

R. Brasseur